

was. En nu het u in den schoot werd geworpen, schrijft ge er zelf van terug.

Wat is dit?
Wat anders dan het angstig besef, dat God u loolast, dat de Heere u opgeeft, en dat de stroom uwer zonde waarin ge drijft, u nu gaat meevoren, altoos verder, altoos meer van uw God af, tot ge straks wegzinkt in zijn diepte.

O, Zoolang de ziel merkt en voelt: »God staat mij nog tegen, als ik paden op wil die onheilrijk zijn!» dan is er wel soms een gewaarwording, alsof we die zorge Gods voor onze ziel hinderlijk vinden, maar in den grond troost en steunt het ons toch dat God de Heere de Bondgenoot van ons beter ik tegen onszelf is. De gedachte glijdt dan in ons: »Mijn zonde brengt mij geen dooddelijk gevaar, want als het te bang zou worden, zal God mij wel in den weg treden en maken dat het er niet van komt.»

Ge loopt dan op het kantje om en om, zoodat ge er bijna invalt; maar de wetenschap dat Gods hand nabij is, geeft u toch bij al uw boosheid het vertrouwen, dat het niet tot inbreking van zonde komen zal.

Ge speelt dan met vuur; maar de brand zal niet uitslaan. Want God zal hem tegenhouden.

En in die straffende, tegenhoudende macht van uw God rust ge.

Maar als de Heere u nu de begeerte van uw boos hart geeft, dan heeft dat uit. Dan voelt ge opeens, dat de Heere u aan uzelfen overlaat. En nu wordt het u angstig van binnen. De diepte, waarlangs ge in uw roekeloosheid wandelen doort, gaapt met zoo dooddelijken afgrond.

Er komt iets van een duizeling over u. En ge voelt, dat ge, nu God u uw begeeren gaf, elk oogenblik langs die steile in dien afgrond zoudt kunnen neerstorten.

»Sterven in uw zonden», noemt Jezus zulk een afstorten in de diepte der zelfverwijfeling en der verdorvenheid.

Niet enkel omdat ge dan sterven zult zonder van uw zonden af te komen. Maar veel meer en in veel dieper zin, gelijk onze kanten tekenaren dit verklaren, dat ge in uw zonden verdinken zult.

Gelijk een dronkaard stikken kan in den drank, waarin hij zijn lust zoekt, zoo ook kan voor elk onzer de zonde, waarin we ons werpen, een stroom worden die ons meesleept en waarin we stikken en omkomen.

Er is dan niet meer een sterfven, als we den adem uithalen, terwijl we nog met onze zonden bezwaard en behept zijn. Neen, maar er is een doodelijke werking, die van onze zonden ons in ons uitgaat. Een gif dat onze zonden ons in de levensader druppelen. Ja, ze waren als een stroom om ons, waarin men hoofd niet meer omhoog kan heffen; waarin we zinken, al dieper en al dieper; dat de onheilge wateren ons eerst tot aan de lippen, en dan over de lippen komen; en we eindiglijk stikken van angst en benauwdheid; en door onze eigen zonden voor eeuwig worden verwoerd.

Zoals we in den zomer, als hij heete dagen de vliegen ons te machtig worden, een schaal op den tafel zetten met bittend, doodend vocht, en daar wat suiker omheen strooien, of de vliegen door dat roet verleid, bedweld in het vocht mochten neervallen en er den dood in vinden, zoo ook doet Satan met ons. Ook voor ons zet hij de schaal der zonde op den levensdich en strooit er het zoet en het lief omheen, om onze ziel te verlokken. En begaan we dan de onvoorzichtigheid, om daarna te talen, om er de hand naar uit te strekken, en met onze ziel er in te loopen, dan overvalt ook ons de bedwelmig, en in het vocht der zonde, dat we uit lust begeerden, zinken we weg en vinden we den dood.

Eerst dachten we dat we met de zonde spelen konden, en, zoo naar het ons geviel, bij tijd en wijle een enkelen teug uit haar beker konden nemen.

Maar al spoedig bleek het, dat niet wij macht over den beker, maar de beker der zonde macht over ons had.

En dan gaat het teug na teug. Altoos voller, altoos sneller. En van den beker gaat het dan naar de bron. En het einde is dat onze zonde ons onwettig gelijk een spin het vliegje, en dat we in onze zonde als in een element dat we begeerd hebben, den adem onzer ziele uithalen en sterfven.

Ging dat nu zoo alleen met erge, opspraakmakende, schandelijke zonden, dan ook het zoo bang niet zijn; want in zoo gruwelijke zonde vallen slechts enkelen.

Maar zoo is het niet.

Datzele proces, dat uitloopt op een sterfven in zijn zonden, grijpt bij een iegelijk plaats die zich niet bekeert en zijn Heiland te voet valt. En al zijt ge nog zoo zedelijk braaf en ongerept van naam en rechtschapen in uw handeling, zoolang uw oogmerk in iets anders dan uw God ligt, en ge op eenig creatuur uw hart stelt, zijt ge nog in zonde verstrikt, met draden van zonde omvangen, en op weg om in uw zonde doodgedrukt en vernield te worden.

Zonden van het vleesch loopen wel meer in het oog en wekken meer afschuw; maar de zonden van den geest in toorn, afgunst, nijd, hoovaardij, eigengerechtigheid en wat er meer zij, zijn in den grond nog giftiger; juist omdat ze minder aanstoot geven, en nog meer met een kleed van onschuld overdekt zijn.

En daarom blijft niet bij de gedachte aan diefstal en echtheitbreuk hangen.

Voor Gods heilige wet kan niet één enkele zonde bestaan.

En waar ge aan uzelfen voelen mocht, dat ge in plaats van ruimer adem te halen dan vroeger en u frischer in uw zielskracht te weten, erg integendeel onmachtiger en zwakker werd, zie daar toe, wees daar op uw hoede, wacht u daar voor uw ziele.

Gelooven dat Jezus de Christus is, is het eenig reddmiddel.

En anders wie weet, het mocht zoo zijn, dat ook uw ziel reeds in uw zonden verzonk en bezig was te sterfven.

KUYPER.

Amsterdam, 17 Oct. 1888.

Namens heeren Deputaten der Assensche Synode is onder dagteekening van den 17 October 1888 bij Prof. Dr. F. L. Rutgers dit navolgend schrijven van Ds. Van Andel, uit Leeuwarden, ontvangen:

Leeuwarden, 17 Oct. 1888.
Wet. H. Hoegel, Her.
Dr. F. L. Rutgers,
Amsterdam.

Zeggeacht Heer en Broeder!

Namens mijne mede-Deputaten kan ik u mededeelen, dat de voorlag der Deputaten van

de Utrechtsche Synode, om eene samenkomst te houden tot bespreking van het vraagstuk der hereeniging volgaarne en eenparig is aangenomen.

Met u zijn wij van meening, dat, ook waar thans van een saamkomen vooraf gelegden grondslag tot het ontwerpen van een concept-acte van vereeniging, geen sprake kan zijn, eene samenspreking, onder 's Heeren zegen tot wederzijdsche voorlichting zeer dienstig kan zijn.

Mijne mede-Deputaten lieten het aan mij over, om, in overleg met u, tijd en plaats onzer samenkomst te bepalen.

Mag ik hierom de vrijheid nemen u den 15den November e.k. (Donderdag) als dag, en Utrecht als plaats onzer bijeenkomst voor te slaan?

Daar ik in Utrecht nagenoeg vreemd ben, zou ik de aanwijzing der localiteit liefst aan u overlaten. Ook het uur van saamkomen; onze deputaten toch komen reeds den vorigen dag bijeen en kunnen zich dus, wat dit laatste betreft, zeer gemakkelijk naar uwe reisgelegenheden schikken.

Mocht een andere datum u beter conveniëren (mits niet 7 Nov. Dankdag gewas), wil dan de vrijheid nemen hem voor te slaan.

In afwachting van uw antwoord blijf ik, met de meeste hoogachting en na broederlijke groete

Uw dw. dr. en br.
J. VAN ANDEL.

Dit antwoord is ons een oorzaak van hartelijke blijdschap.

Men zal dan nu elkander ontmoeten. Er zal een begin van overleg zijn. Al sprekende, vooral ook door saam te bidden, zal men elkaar allengs nader komen. En er bestaat bij ons geen de minste twijfel, of de Deputaten komen wederzijds tot een gunstige conclusie.

Dan komt de Synode in Utrecht weer saam.

En van deze, we zijn er bijna zeker van, zal de voorlag van de Deputaten, zoo die ten gunste van de hereeniging is, geen ernstigen tegenstand ontmoeten.

En, al waren er donderkoppen aan de lucht te zien, toch geven we den moed nog niet op voor de kerken, die daarna te Kampen saamkomen.

Hoe sterk het ook spanne, men zal de verantwoordelijkheid van een afwijzing niet aandurven.

Boven particulier belang gaat toch het belang der kerke Christi.

Het is zoo, Ds. Beuker blijft bond en kras tegenspreken. Gelijk men uit het hier onderstaand artikel zien zal, erkent hij zelfs onze kerken in Amsterdam, Utrecht en elders niet als echt.

Maar neemt men in aanmerking, dat toch ook Ds. Beuker bij de Deputaten is, en dit schrijven uit naam van alle Deputaten verzonden werd, dan ontvangt men toch onwillekeurig den indruk, dat ook Ds. Beuker zijn laatste woord nog niet gesproken heeft, en dat de onrechtverklaring van het meeren-deel onzer kerken hem meer uit de pen gleed, dan uit het hart.

Toen de besluiten der Assensche Synode bekend werden, schreef de *Herant* een artikel, dat velen te kras scheen, en waar men uit alle hoeken tegen opkwam.

Nu, we erkennen en dan ook volgaarne, dat er in dit artikel *passie* sprak. De hartstocht van een diepgevoerd gemoed. Het was de kreet der smart over pijnlijke en wreede teleurstelling. Er sprak de profetie in van een zeer ernstig gevaar, waardoor het Calvinisme in Nederland bedreigd werd.

Met een instinct, dat ons niet licht misleidt, speurden we onmiddellijk, dat er in de besluiten van de Assensche Synode een boos onweder was komen opzetten. Zooda men, soms mistastend over de plaats, waar het vuur smeult, toch zeer goed ruiken kan, dat er brand is, merkten ook wij aanstonds uit heel den loop der zaak te Assen, dat hetgeen zoo vurig was gewenscht, met zoo veel verlangen gezocht, en zoo nabij der vervulling scheen, spaak liep.

Het gehele optreden van Ds. Beuker in deze aangelegenheid had van meet af een sijndend, scherp, onverzoonlijk karakter gedragen. Zelfs bij het vonnis van den Hoogen Raad, waarbij al wat Synodaal is, in de handen klapte, en al wat in doleantie ging, zoo bitter door gegriefd werd, gaf Ds. Beuker aan den Hoogen Raad gelijk. Had hij in den Hoogen Raad gezeten, hij zou niet anders gevonnist hebben.

Dat liet ons den plicht op, om bij het lezen der Assensche besluiten wel terdege met den *mens auctoris* te rekenen. Ds. Beuker gaf ons in zijn persoon en bekende gezindheid op deze toch al niet malsche besluiten, den droeven commentaar.

En rekent men nu met het feit, dat er, naar aller erkenning, achter Ds. Beuker nog een groep te Assen medestreed, die zelfs vond, dat hij nog te veel toef, dan zal toch dienen toegestemd, dat er alleszins oorzaak bestond, om een open oog in het zeil te houden, en wel te zien, waar men heenging.

Gelijk men zich herinnert, lieten we toen in ons kras protest tegen deze houding, alle overige punten loopen en bepaalden ons uitsluitend tot de quaestie van punt twee.

In het gras van dit artikel, zoo schreef, schuilt de adder.

Reeds op dit artikel stuit alle verdere onderhandeling af.

Dit heeft men ons toen uit de hand geslagen met de opmerking, dat we verkeerd hadden gelezen, en ten onrechte het deden voorkomen, als stond er: »de wettige openbaring van het Lichaam van Christus.» Assen sprak alleen van »wettige openbaring.»

Bij vergelijking met het origineel waaruit dit besluit was overgenomen, bleek toen dat het woord *de*, ook al stond het er niet, toch bedoeld was.

Echter, en hiervoor moesten we wijken, in weerwil van den vreemden vorm van het

besluit, wierd eenparig door alle leden der Synode, die zich uittelden, zoo stellig verzekerd, dat bedoeld was, onze kerken evenzeer als wettige kerken te erkennen, dat we ten slotte, hoewel niet zonder aarzeling, dit punt moesten opgeven.

Voor al toen Ds. Beuker zelf kwam verklaren: »Mijneentwege moogt ge in Besluit twee *eene* wettige openbaring schrijven,» waren we bijna geneigd alle vrees van ons te zetten.

Toch deden we dit niet geheel.

In het debat moesten we voor het oog en blik wel toegeven, omdat het ogkiesch en onbroederlijk zou geweest zijn, tegenover zoo pertinente verklaring het vermoeden van het tegendeel vol te houden, maar toch op ons gemak wa en we nog niet.

Ons kwam zoo voor: Als Ds. Beuker en die hem volgden metterdaad een gave erkenning van onze kerken en het goed recht, naar uitspraak van Gods Woord, van ons optreden bedoeld hadden, dat ze zulks dan wel flinker en openlijker zouden gedaan hebben.

Doch dit deden ze niet.

Van ons werden alle denkbare verklaringen gevraagd, ook waar we die verklaringen reeds twee, driemaal zoo pertinent mogelijk hadden gegeven.

Maar zelf verklaarde men niets. Van de zijde van Assen had onze erkenning niet anders dan sub- en obreptief plaats.

Het stond er in.

Het was er uit te lezen.

Maar een kloek, ronde, onbewimpelde verklaring: »Wij erkennen uwe kerken, en achten dat uwe wijze van Reformatie voor Gods Woord bestaan kan», gaf men niet.

Dit moest natuurlijk een oorzaak hebben.

Daar moest een bedoeling achter schuilen.

Te Utrecht gevoelde men behoefte, om zoo *expliciet* mogelijk te zijn, overmits men alle misverstand wilde afsnijden.

Maar in het voorstel-Beuker liet men ons lieft veel verklaren en veel praten, terwijl men zelf over ons zweeg.

Nu echter is dit vreemde verschijnsel reeds opgehelderd, en Ds. Beuker is ons, met een rondborsting word, waarvoor we hem dank zeggen, reeds volkomen gelijk komen geven.

Op de vraag toch, of hij de Synode van Utrecht erkent, als een Synode van kerken die wettige openbaringen van het Lichaam van Christus zijn, heeft hij thans een *ontkenning* antwoord gegeven, dat in beslistheid van toon niets te wenschen overlaat. Ziehier toch wat hij aan de *Hoop* schrijft:

Ik meen dat er drieërlei soort van doleerende gemeenten bestaan:

1. De welke, waar de Herv. Kerkeraad en Gemeente bij wettig besluit van het synodale tot het gereformeerde tereen overging, zooda, naar ik meen, ook te Rotterdam geschied is. Bestond aldaar reeds een wettige Chr. Geref. gemeente en komen er zoodoende nu door het Godsbestuur twee gereformeerde gemeenten naast elkaar in dezelfde plaats, deze tweeheid dragen we met geduld, totdat ze te zijner tijd op wettige wijze samensmelten. Dus tegen zulke gemeenten hebben wij niets. Al is het ook waar, dat door haar veeljarig meeloopen met den vijand te diep plaats een Chr. Gereformeerde gemeente is moeten georganiseerd worden.

2. Zulke gemeenten, die op plaatsen, alwaar zich geen Chr. Geref. Gemeente bevond en waar de Herv. Kerkeraad en gemeente van geen reformatie, hetzij in den vorm van *schieding*, hetzij in den vorm van *doleantie*, iets weten wilde, naar het ambt der geloovigen zijn ontstaan. Ook op deze hebben wij niets aan te merken, ze zijn onze wettige Kerken Christi, ontstaan op dezelfde wijze als verweg de meeste onzer eigene gemeenten ontstonden.

3. Maar tegen het derde soort gold onze bedenking. Op zulke plaatsen, alwaar de Synodale Herv. Kerkeraad en Gemeente, als geheel, volstrekt van geen reformatie weten wil, maar waar de Heere reeds voor jaren weer eene gemeente vergaderde, die het werk der reformatie ter hand genomen en zich in leer, tucht en dienst naar Gods Woord en Gereformeerde Belijdenis en Kerkordening gedroeg, dat men aldaar, zeg ik, eenige personen samenbracht en geheel buiten de bestaande gemeente Christi om, deze tot eene nieuwe gemeente, tegenover de bestaande, organiseerde, zie, dat kunnen wij noch met Gods Woord noch met Gereformeerde Belijdenis en Kerkordening overeenbrengen.

Ik wil daarmede niet voor uitgaakt houden, dat zulke eene gemeente, wegens de *onwettige manier van haar ontstaan*, voor altijd en in alle opzichten het karakter van een gereformeerde Kerk moet ontzegt worden en voor een bloote »sekte» moet worden gehouden, welke zich (zie art. 28 onzer Geloofsbelijdenis) met den naam der Kerk bedekt, gelijk Dr. K. in de *Herant* mij en zelfs geheel de Synode van Assen ten laste legt. Maar dit heb ik beweerd, »dat dit ontstaan eene zake is, welke, alvorens we tot ineenmelting komen, vooraf behoort te dient onderzoek te worden.»

En ik beweer ook nu nog, dat er bij zulke eene gemeente, al openbaart ze zich vervolgens als een behoorlijke gereformeerde en al wordt ze met kracht daarvan als een wettige Kerk des Heeren erkend, altijd een smet aan hare geboorte blijft kleven, die ze niet afschreef kan. Een onrecht geboorte is ook wel werkelijk een mensch, en wordt als burger erkend, maar er kleef toch een vlek aan zijn geboorte. Hij had niet op *zulk zene wijze* in de wereld moeten komen. Zoo neem ik ook zulke gemeenten, niet in geestelijken, maar in kerkelijken zin, *onrecht*.

Wat blijkt hieruit nu? Dat volgens Ds. Beuker de Assensche Synode van ons vraagt: »Voor alle dingen, erkent nogmaals *al onze kerken* als echt», maar inmiddels zelfs slechts het *betrekkelijk kleiner* deel der Doleerende kerken als echte kerken erkend wil hebben.

Hij splitst ons in drie soorten: 1°. kerken waarin de geheele kerkeraad bij wettig besluit uittrad; 2°. kerken, waar men zich op andere wijze vrij maakte, in plaatsen waar geen Christ. Geref. kerk was; en 3°. kerken, waar men evenzo deed, in plaatsen waar wel een Christ. Geref. kerk bestond. Nauwkeurig onderzoek zou toonen, dat

van deze drie categorieën de derde het *sterkst* vertegenwoordigd is. En van deze derde categorie nu zegt Ds. Beuker, dat hij nog niet beslist wil zeggen, dat hij ze nooit zal erkennen; maar dat het toch in elk geval *onrecht* kerken zijn; dat ze in geen geval nu reeds voor erkend kunnen gelden; en dat se nooit tot erkenning kunnen komen, dan door zekere legitimatie.

Over deze opinie van Ds. Beuker vallen we thans geen oordeel, maar bepalen ons tot de volgende opmerkingen.

1°. Blijkt dan nu toch, dat de *Herant* volkomen gelijk had, toen ze aanstonds vermoedde, dat het zelfs met de erkenning onzer kerken niet pluis stond.

2°. Staat het dan nu vast, dat Ds. Beuker met de Synode van Utrecht niet verder kan komen. Immers deze Synode is een Synode of samenkomst van de kerken *dezer drie categorieën*, en als zoodanig erkent hij ze niet.

3°. Springt het in het oog, dat noch de Deputaten noch de Synode van Utrecht ook maar één stap verder kunnen doen, alvorens over dit punt volkomen zekerheid is bekomen, dat de Synode natuurlijk geen enkel woord spreken noch ook een enkele handeling verrichten kan, waardoor zij de *qualiteit van haar lastgever* in twijfel zou laten komen.

4°. Dat Ds. Beuker zeer goed weet, hoe niets dieper krenkt en griet, dan zonder volkomen zekerheid, tot een vinder of moeder te zeggen: »Dit uw kind is *onrecht*!», en dat hij desniettemin het voor geoorloofd en plichtmatig heeft gehouden, deze qualificatie op de grootste der drie categorieën van onze kerken toe te passen.

En 5°. dat nu duidelijk blijkt, hoe mislukking der onderhandeling en alspringing der vereeniging, als het er toe kon en moest, alleen zal te wijten zijn aan de onwrikbaarheid, waarmee Ds. Beuker het separatistische standpunt handhaaft. Iets waar we hem op zichzelf geen verwijt van maken. Immers daar is hij vrij. Slechts in één ding is hij niet vrij: Zoo hij, door op dit separatistische standpunt zoo eenzijdig den nadruk te leggen, de zaak doet afspringen, hebbe hij dan ook den *mannelijken* moed, om de verantwoordelijkheid voor zijn daad te dragen, en schuife hij dus niet langer wat hem toekomt, op anderen.

Dat hij dit laatste toch doet, kunnen we ons slechts uit één zwakte verklaren.

Ds. Beuker is namelijk *inconsequent*. Naar de logica van het beginsel waaruit hij redeneert moest hij namelijk ook de eerste categorie doleerende kerken verworpen hebben, en *alleen* de tweede hebben aangenomen.

Immers wat hij spreekt van het »wettig besluit» van een Synodalen kerkeraad is op zijn standpunt, *ongerymd*. Nooit kan het besluit eener *valsche* kerk wettig zijn en wettiglijk strekken om een kerke Christi te doen optreden. Vooral niet in een plaats als Rotterdam, waarop hij wijst, en waar de Christ. Geref. kerk reeds opgetreden was. Dit is in Ds. Beuker dan ook niets dan een »gedienstigheid der practijk.»

Hij begrijpt wel, dat het niet aangaat de Ned. Geref. kerk van Rotterdam maar zoo weg te cijferen. Daarom draagt hij in Rotterdam de tweeheid. En vindt er nu op, dat dit »door het *wettig* besluit van een Synodale (valsche) kerk» gedekt zou zijn; iets wat natuurlijk heel zijn theorie onverwipt.

Toch laat hem dit weinig.

Ds. Beuker heeft nu openlijk verklaard, dat de Ned. Geref. kerken te Amsterdam, te Utrecht, te Middelburg, te Zwolle, te Groningen, te Arnhem, en waar al niet (die geen van alle, in den door hem bedoelden zin, door *wettig* kerkeraadsbesluit, uittraden) eenvoudig *onrecht* zijn.

Hij kan dus niet verder onderhandelen met Deputaten of met een Synode, tot wier keus en saamstelling deze kerken hebben meegewerkt.

En dat hij desniettemin toch wel met Deputaten en Synode, wier lastgevers hij voor het grooter deel niet erkent, zou willen voortredeneeren; is slechts een nieuwe inconsequentie, waartoe *zijn beter hart* hem verleid.

De volle consequentie van zijn standpunt, dit voelt hij zelf wel, zou tot *ongerymdheden* voeren. En daarom doet hij water in zijn wijn.

Meer dan hij zelf vermoedt.

Edoch te weinig om verder te komen.

En te veel om terug te gaan!

Met niet geringe ingenomheid namen we kennis van een nieuw kerkelijk weekblad, dat, onder redactie van Dr. Ph. J. Hoedemaker, te Sneek bij J. van Campen zijn eerste nummer het licht deed zien.

Dr. Van Ronkel en Ds. Felix zullen Dr. Hoedemaker bij deze zeker niet gemakkelijke onderneming ter zijde staan, en reeds in dit eerste nummer plaatste Dr. Van Ronkel (en ook een stichtelijke mediatie over El. 5:32 en zond Ds. Felix een brief in, waarin hij zijn instemming betuigt met het oordeel van Ds. Doeker over de Doleantie.

Dan geeft Dr. Hoedemaker zelf drie leiders. Een ter inleiding; een tweeden tegen wat de *Herant* schreef over het Synodaal besluit in zake van den Doop; een derden over een stuk in de *Bazuin*.

En eindiglijk boden de heeren Jonker en Nierstrasz iets voor Perspolemieck en Buitenland. Terwijl »Gefachten en Beelden», »Boekbeoordeling» en »Voor kinderen» het geheel besluitten.

Als proeve van uitgave doet het blad den heer Van Campen eer aan.

Het is leesbaar en net.

Toch is het noch deze inhoud noch deze goede vorm, die ons bij de verschijning van dit blad, oorzaak van ongeveinsde vreugde was.

Niet die inhoud boeide ons; want gelijk men ook zonder het blad in te zien, wel begrijpen zal, is die inhoud bijna geheel tegen de Doleantie, en zonder één woord ook maar tegen de Haagsche Synode, tegen de Modernen, tegen de Ethischen of tegen de Remonstranten.

Hier is een »Gereformeerde kerk» aan het woord, die bijna geen andere tegenstanders kent dan Gereformeerden.

Maar wat ons aantrok was het feit, dat mannen als Dr. Hoedemaker en Dr. Van Ronkel, die eertijds de een tegen den ander waarschuwden, nu onder het patronaat van Ds. Felix als *doyen d'âge* weer een orgaan hebben gesticht voor de Gereformeerden, die nog onder de Organisatie bleven.

Dit is heerlijk.

De groep moest een orgaan hebben.

En als de organen, die met de *Herant* één lijn trekken, nu maar niet de overgeeflijke fout begaan, om tegen dit nieuwe orgaan te polemicereen, dan zal men zien, dat eerlang dit blad zijn batterijen van ons afwendt en tegen de Modernen en Ethischen keert.

Dat het inmiddels niet aangenaam voor ons en onze geestesverwanten zijn zal, eenige maanden lang over den hekel te gaan, deert ons daarbij niet.

Zelfs beleedigingen als er nu reeds met klein kapitaal in staan, dat van hetgeen de *Herant* schrijft, juist het tegendeel waar is, laten we ons, ter wille van de goede zaak, aanleunen.

Van een hanengevecht tusschen ons en de Synodalen kan geen blad leven.

Leven heeft een Gereformeerde orgaan alleen, als het waarheid tegen de leugen, het geloof tegen het ongelooft verdedigt, en niet in broederen vijanden ziet.

Door wat geduld en lijdzaamheid komt het dan eerlang zóóver, dat onze beide organen saam naast elkaar optreden, om saam den gemeenschappelijken vijand te bestrijden.

En waar op broederlijke wijze, nu of dan, een enkele fingerwijzing kan gegeven, om den broeder te beter in het zilver Gereformeerde spoor te doen blijven, daar zal Dr. Hoedemaker, hier zijn we overtuigd van, dese even gaarne en dankbaar van ons aannemen, als wij ze erkentelijk zullen aanvaarden van hem.

Inlichting wordt slechts op één punt gewacht. Dr. Hoedemaker wil *heel* de Synodale Organisatie weg hebben. Ds. Felix wilde ze nooit weg hebben, maar slechts reviseeren. En Dr. Van Ronkel houdt met hand en tand aan art. I en XI van het Algemeen Reglement vast. Hoe nu oordeelt de redactie?

KUYPER.

Uit de Pers.

De lezing van Ds. Beukers krasse taal, gaf aan de *Boodschapper*, die ook door een predikant der Christ. Geref. kerk gereedgemaakt wordt, dit goede woord in de pen:

In het October-nummer van de *Vrije Kerk* brengt Ds. Beuker een artikel, dat door hem voorgesteld en door de Synode van Assen aangenomen is, betreffende de vereeniging der Chr. Geref. en Doleerenden ter sprake.

Met veel belangstelling, en voorzover wij ons beuwt zijn, zonder eenig vooroordeel, hebben wij deze nieuwe uiteenzetting gelezen en overwogen; maar tot ons inzicht leedwezen hebben wij onwaars, dat er thans bij Ds. Beuker zelf onoverkomelijke bezwaren tegen de vereeniging moeten bestaan. Hij schijnt dan ook van een nadere schikking tusschen de twee Synoden niets te willen weten, want doende op de mogelijke verwisseling van zijne motie met die van Dr. Davinich, laat hij er aanstonds op volgen: »Ik verwacht niet, dat onze Synode zoo met rich, zal laten sollen en de gehele Kerk tot in het ongemak met deze zaak zal laten verontvreden.» Alsof het verwerpen van vele gereformeerde gemeenten in den kerkverband geen langdurige onderhandeling waard ware. Eerst vrede men voor een te schelle vereeniging, en nu zou het saamspreken weer te lang duren!

In den aanhef van zijn artikel gewaagt Ds. Beuker van vereenigen »op voet van gelijkheid en onderling ziele erkenning». Ook stelt hij de vraag, of de Doleerenden niet heimelijk alkerig zijn van die wederzijdsche erkenning op voet van gelijkheid; maar uit zijn verder betoog blijkt ons duidelijk, dat Ds. B. van zijn kant de Doleerenden lang niet als »zijs gelijken» op kerkelijke gebied erkent, maar als verweg zijn minderen. Ja, zoo zware beschuldigingen brengt hij tegen de Doleerenden in, dat hij, als hij daarbij volhardt, de Doleerende kerken niet als wettige kerkopenbaring kan erkennen, en ook bevoorwaard vereeniging niet kan bogen.

Voorerst toch opeert Ds. B. twijfel omtrent het *wettig* bestaan van ten gedeelte der Doleerende gemeenten, — t. w. die, welke werden gesticht door kerken met het ambt der geloovigen op plaatsen, waar een Chr. Geref. gemeente bestond (ds. 3).

Reeds om deze reden moet Ds. B. groot bezwaar zien in de vereeniging; want de overige Doleerende kerken zullen in geen geval het verband met de aldaar tot openbaring geachte gemeenten loaten; te minder, dewijl de daar gevolgde gedragslijn voortvloeit uit de kerkelijke zienswijze der Doleerenden. Miltel houdt het vereenigen met schingemeenten, die maar secten zijn, voor ongeoorloofd en schrijft op dien grond: »Als de doleerende broeders onze gemeenten niet voor wettige kerken kunnen houden, dan mogen zij niet met ons vereenigen, al wilden wij het ook nog zoo gaarne.» Maar immers, precies hetzelfde hebben de Chr. Geref. in het oog te houden. Derhalve dwingt zijn eigen standpunt hem om te zeggen: »Als wij de Doleerende gemeenten niet voor wettige Kerken kunnen houden, dan mogen wij niet met haar vereenigen, al wilden zij het ook nog zoo gaarne.» Ds. B. zou daardoor in verkennde kerkelijke relaties komen. Zulk eene verkenning mag hij niet willen aangaan. Zover wij hij zijn toegankelijkheid niet uitbreiden.

Doch dit niet alleen. Neen, bij het bespreken van punt 3 zijner motie tast hij geheel de kerkrechtelijke practijk der Doleerenden aan en werpt ze als ongeformeerd en huichelachtig terzijde. En opdat het blijke, dat wij niet overdrijven, nemen wij terstond zijn eigen woorden over.

Gelijk bekend werd, heeft de Synode van Assen in punt 3 der aangenomen motie van de Doleerenden de verklaring gesticht:

»Dat zij niemand in hunne lidstatenboeken inschrijven, dan alleen de zoodanigen, die instemming met de Gereformeerde leer betuigen en onderwerping aan de kerkelijke tucht belooft hebben.» Hierop laat nu Ds. B. volgen: »Door lidstatenboeken verstaan wij hetgeen er in de Gereformeerde Kerk en alid door verstaan pleegt te worden, n. l. de boeken, waar men de namen der kerkelijken lidmaten, die belijdenis des geloofs hebben afgelegd of met wettige attestatie uit zusterkerken zijn overgekomen, dus, die in kerkelijken zin recht tot de tafel des Heeren hebben. De andere boeken voor de jeugdige, niet-belijdende leden der gemeente, heeten bij ons, het eene: »Dopenboek», waarin de namen worden geschreven d